

Jestem z 2 Mojż. 3:13-15

Imię Boże

A Bóg rzekł do Mojżesza: Ehyeh-Asher-Ehyeh, Będę, który będę (...) Tak powiesz do synów izraelskich: Ehyeh posłał mnie do was! — 2 Mojż. 3:14, tłumaczenie Roberta Altera, wszystkie wielkie litery dodane dla podkreślenia przez autora.

W 2 Mojż. 3 Jahwe ukazał się Mojżeszowi w płonącym krzewie niedaleko Horebu, nakazując mu wyprowadzić Izrael z Egiptu do Ziemi Obiecanej. Tam Jahwe objawił się w zdaniu: „JESTEM, KTÓRY JESTEM”. To imię ujawnia istotę Jahwe i jego cel poprzez sposób w jaki występuje ono w języku hebrajskim. Hebrajski czasownik „hayah” nie musi oznaczać tylko „być”, ale może poniekąd oznaczać „stać się” lub „okazać się”. Alternatywnym tłumaczeniem jest „OKAZĘ SIĘ BYĆ TYM, CZYM OKAZĘ SIĘ BYĆ”. Odnosi się ono nie do samoistnienia Boga, ale do tego, co On ma na myśli lub zamierza uczynić dla ludzkości.

Przypis do tego wersetu w tłumaczeniu RVIC stwierdza „JESTEM PONIEWAŻ JESTEM lub JESTEM, KIM JESTEM, lub BĘDĘ TYM, KIM BĘDĘ, albo POZOSTANĘ JEDYNYM, KTÓRY BĘDZIE TRWAŁ WIECZNIE”. [Przypis na ten temat w tłumaczeniu Altera: „Będę, kim będę’ jest najbardziej przekonującą konstrukcją języka hebrajskiego, chociaż środkowe słowo, asher, może równie dobrze oznaczać „co”, jak „kto”, i nie można wykluczyć powszechnego ujęcia „jestem który jestem”]. Jahwe wysłał Mojżesza do dzieci Izraela. Chciał, aby pamiętali o Nim jako o trwającym „Z POKOLENIA W POKOLENIE” (2 Mojż. 17:16). Tak więc BÓG Najwyższy zawarł swoje najświętsze imię nie raz, ale dwa razy. W sumie, Jego imię pojawia się ponad 6800 razy w Biblii. (The Divine Name King James Bible z 2011 r., używa imienia Jahwe 6973 razy w całym Starym Testamencie, a PAN, z Jahwe nawiasie, 128 razy w Nowym Testamencie. RVIC odwraca starożytne zmiany soferów i używa go w sumie 7065 razy). „I moje święte imię poznam (...) narody będą wiedziały, że jestem JAHWE (...) Świętym Izraela” (Ez. 39:7, RVIC). Nie tylko naród izraelski, ale wszystkie narody poznają to imię. Psalm 83:19 (RVIC) mówi: „Niech wiedzą, że Ty jedynie, który masz imię JAHWE, Jesteś Najwyższym ponad całym światem”. Dlaczego to imię i jego znaczenie jest takie ważne? Ponieważ jest ono związane ze zbawieniem całej ludzkości. „Wszakże każdy, kto będzie wzywał imienia Jahwe, będzie wybawiony” (Joel 2:32 RVIC [w polskim tłumaczeniu BW – Joel 3:5 – przyp. tłum.]), albo „będzie zbawiony” (zgodnie z Dzieje Ap. 2:21). Nie oznacza to, że ktoś będzie zbawiony przez samo wymówienie tego

imienia, ale że musi znać znaczenie i cel Tego, który stoi za tym imieniem. W 2 Mojż. 3 Jahwe ukazał się Mojżeszowi w płonącym krzewie niedaleko Horebu, nakazując mu wyprowadzić Izrael z Egiptu do Ziemi Obiecanej. Tam Jahwe objawił się w zdaniu: „JESTEM, KTÓRY JESTEM”. To imię ujawnia istotę Jahwe i jego cel poprzez sposób w jaki występuje ono w języku hebrajskim. Hebrajski czasownik „hayah” nie musi oznaczać tylko „być”, ale może poniekąd oznaczać „stać się” lub „okazać się”. Alternatywnym tłumaczeniem jest „OKAZĘ SIĘ BYĆ TYM, CZYM OKAZĘ SIĘ BYĆ”. Odnosi się ono nie do samoistnienia Boga, ale do tego, co On ma na myśli lub zamierza uczynić dla ludzkości.

BÓG nazwał wszystko

Wszystko, co Bóg stworzył, ma swoje imię – gwiazdy, planety i układy słoneczne (Ps. 147:4). Prawdopodobnie dotyczy to również aniołów (Dan. 8:9). On nazwał pierwszego człowieka (1. Mojż. 5:1-2), który z kolei nazwał zwierzęta (1. Mojż. 2:19). Imiona mają szczególne znaczenie. Czasami mają one znaczenie wyjaśniające (1 Sam. 25:25). Bóg objawił się w Piśmie Świętym poprzez swoje imię. „Niech chwałą imię JAHWE, Bo samo jego imię jest wzniosłe, Chwała jego jest nad ziemią i niebem!” (Ps. 148:13, Divine Name King James). Bóg objawia tutaj swoją osobowość i naturę.

Większość tłumaczeń biblijnych nie używa imienia JAHWE lub używa go tylko sporadycznie. Na przykład, w tłumaczeniu Króla Jakuba imię to pojawia się tylko cztery razy (2 Mojż. 6:3, Ps. 83:18, Iz. 12:22, 26:4). (The Divine Name King James Bible z 2011 r. używa imię Jahwe we wszystkich miejscach, gdzie w wersji z 1611 r. używane jest słowo PAN lub BÓG).

Większość współczesnych tłumaczeń zastąpiła właściwe imię tytułem PAN, co stanowiło reakcję na amerykańskie wydanie oficjalnej rewizji tłumaczenia King James Version z 1611 roku. Brytyjski komitet tłumaczy zaprosił do współpracy nad tym wydaniem tłumaczy z Ameryki Północnej, co zaowocowało później powstaniem tłumaczenia znanego jako American Standard Version z 1901 roku, w którym w prawie 7000 miejsc pojawił się TETRAGRAM, wymawiany jako YahWeH, lub w języku angielskim, JAHWE, w miejsce wcześniejszego słowa PAN. („Tetra” to przedrostek oznaczający liczbę cztery, „Gramma” oznacza „pismo” lub „literę”, a więc cztery hebrajskie litery, YHWH).

Jednakże imię „Jahwe” zostało później usunięte i kolejne wydania American Standard Version nie używały już imienia Bożego. Ułatwiło to znacznie pracę bibli-

nym nauczycielom z trynitarnym punktem widzenia, ponieważ użycie tytułu w miejsce świętego imienia ukrywało odrębność Jahwe i Jego Syna.

Należy zwrócić uwagę na następujący komentarz dotyczący użycia imienia, który pochodził od pierwotnego zespołu tłumaczy.

„Zmiana zaproponowana po raz pierwszy w załączniku – ta, która zastępuje imię „JAHWE” słowami „PAN” i „BÓG” (...) jest zmianą, która przez WIELU będzie NIEMILE WIDZIANA, ze względu na częstotliwość i znajomość zastąpionych terminów. Ale amerykańscy redaktorzy, po uważnej analizie, doszli do jednogłośnego przekonania, że ŻYDOWSKI PRZESĄD, który uważał BOŻE IMIĘ za zbyt święte, aby mogło być wypowiedziane, nie powinien już dłużej dominować w angielskiej lub jakiegokolwiek innej wersji Starego Testamentu. (...) To Imię „na wieki”, wyjaśnione w 2 Mojż. 3:14-15, i podkreślone jako takie wielokrotnie w oryginalnym tekście Starego Testamentu, określa Boga jako Boga osobistego, jako Boga przymierza, Boga objawienia, Wybawiciela, Przyjaciela swego ludu – nie tylko abstrakcyjnego „Wiecznego” jak w wielu francuskich tłumaczeniach, ale zawsze żywego Wspomożyciela tych, którzy znajdują się w kłopotach. To osobiste imię, ze swoim bogactwem świętych odniesień, wróciło na swoje miejsce w świętym tekście, do którego ma niepodważalne prawo” (paragraf 8 przedmowy ASV, dodane wielkie litery).

Zastępowanie właściwego imienia

Zastępowanie imienia Bożego rozpoczęło się prawdopodobnie około końca pierwszego wieku. Józef Flawiusz, żydowski historyk pochodzący z rodziny kapłańskiej, pisze w związku z pierwszym ukazaniem się Jahwe Mojżeszowi: „I wyjawiałmu Bóg swoje imię, którego dotąd nie znał żaden człowiek; tego imienia nie wolno mi tu podać” („Dawne Dzieje Izraela” 2, 12, 4). Stwierdzenie Józefa Flawiusza jest jednak mgliste, nie ujawnia wymowy imienia Bożego.

Wyjaśnienia pochodzą z żydowskiej Miszny, zbioru nauk rabinicznych, zredagowanych przez Judę ha-Nasi około końca drugiego wieku. Chociaż ma niewielką wartość historyczną, Miszna wyjaśnia, że Boże imię zostało uznane za zbyt święte, by je wypowiadać. Mówi ona, że oskarżony o bluźnierstwo nie zostałby uznany za winnego, gdyby nie wypowiedział IMIENIA. W takim procesie o bluźnierstwo, do czasu, gdy wszystkie dowody zostały wysłuchane, używane było zastępcze imię, a następnie świadek był zobowiązany do prywatnego wyrażenia tego, co usłyszał, prawdopodobnie Imienia Bożego.

Te historyczne relacje ukazują skłonność Żydów do unikania wymawiania Bożego imienia już przed

zniszczeniem Jerozolimy w 70 r. n.e. Później, czytając hebrajskie Pismo Święte w oryginalnym języku, żydowski czytelnik zastępował tetragram za pomocą albo ADO-NAI (Wszzechwładny Pan) albo ELO-HIM (BÓG). Żydowski kopiści prawdopodobnie zaczęli zastępować go albo przez ADO-NAI, albo ELO-HIM w rękopisach. Najwyraźniej chcieli ostrzec czytelnika, aby użył jednego z tych dwóch słów w miejsce boskiego imienia. W końcu Septuaginta, greckie tłumaczenie Pisma Świętego, całkowicie usunęła tetragram i zastąpiła go greckim KY-RI-OS lub THE-OS [w wielu przypadkach grupa symboli, takich jak linie lub kropki, była umieszczana powyżej lub poniżej liter. Jest to określane w literaturze jako wokalizacja spółgłosek i wskazuje na system zapisu, w którym samogłoski nie były zapisywane ani dorozumiane. Wokalizacja ta została wprowadzona około roku 600 n.e.].

Tetragram zawsze odnosi się do Jahwe

Podczas gdy Biblia z szacunkiem odnosi się do Boga używając różnych tytułów, takich jak Ojciec, nasz Pan czy Bóg Wszchemogący, On ma tylko jedno imię, tłumaczone jako JAHWE (YHWH). Jest to pokazane w Księdze Psalmów, w której to samej zostało ono użyte 700 razy. „I tak okażę moją wielkość i moją świętość, i objawię się na oczach wielu narodów. I poznają, że Ja jestem Jahwe” (Ez. 38:23). „Spuszczę ogień na Magog i na mieszkańców wysp żyjących bezpiecznie i poznają, że JA JESTEM JAHWE. I ujawnię moje święte imię wśród mojego ludu izraelskiego; i już nie dopuszczę, aby moje święte imię było bezczeszczone, aby poznały ludy, że JA JESTEM JAHWE, Święty w Izraelu” (Ez. 39:6-7, The DivineName King James Bible).

Jezus uczył swoich uczniów, aby się modlić: „Ojciec nasz, któryś jest w niebie, święć się imię twoje” (Łuk 11:2). Słowo „święć” oznacza „niech będzie uswięcone”, jak w „Kingdom Interlinear New Testament”. Również sam Jezus modlił się: „Ojczy, uwielbij imię swoje! Odezwał się więc głos z nieba: I uwielbiłem, i jeszcze uwielbię” (Jan 12:28, 29, The DivineName King James Bible). Dzisiejsi tłumacze oznaczyli odniesienia do Jahwe jako PANA, dużymi literami, aby je wyróżnić. Jednak zastąpienie Bożego imienia „JESTEM”, czyli JAHWE, słowem PAN, wpływa na jasność Słowa Bożego.

Wniosek

Ani współcześni tłumacze, ani tłumacze Biblii Króla Jakuba nie byli pierwszymi, którzy wprowadzili zmiany do Boskiego imienia. Dwa wieki przed pojawieniem się Jezusa, przywódcy religijni już zaczęli zastępować JAHWE słowami ADONAI lub PAN. Niektórzy twierdzą, że skoro nie znamy właściwej wymowy Bożego Imienia, nie powinniśmy próbować go używać. Jednakże, jak to zostało omówione powyżej, JAHWE jest powszechnym tłumaczeniem tego imienia w większości języków, a uz-

nani tłumacze, tacy jak Wiklif i Tyndale, zachowali je, więc i my powinniśmy.

Co to IMIĘ oznacza dla nas

Hebrajskie słowo „HaVaH” jest czasownikiem oznaczającym „oddychać”. Przedrostkowa litera yod (י) oznacza trzecią osobę, rodzaju męskiego, w czasie przyszłym. Tak więc, „YaHaVaH” (lub z alternatywnymi samogłoskami) może oznaczać „On jest przyszłym życiem”, tak więc YHWH / YHVH / Jahwe może oznaczać, że Bóg Izraela jest nadzieją życia wiecznego.

Powinniśmy zatem żyć nie tylko w teraźniejszości, ale także w przygotowaniu do naszej wiecznej przyszłości – życia wiecznego. Powinniśmy również żyć, aby poma-

gać innym, aby w podobny sposób pomóc im przygotować się do życia wiecznego. Nasza prawdziwa nadzieja, a także nadzieja dla całej ludzkości, nie leży w „świecie ówczesnym”, ani w „teraźniejszym wieku złym”, ale w „świecie, który ma przyjść” (2 Piotra 3:6, Gal. 1:4, Hebr. 2:5).

„Uzupełniajcie waszą wiarę cnotą” (2 Piotra 1:5-8). Ludziom trzeba pokazać, jak powinni stosować to, co zostało powiedziane w Ewangelii Jana 17:3 (RVIC): A to jest żywot wieczny, aby poznali ciebie [Jahwe], jedyne go prawdziwego BOGA i Jezusa Chrystusa, którego posłałeś”.

Richard Tazzyman